

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige activiteiten in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen worden er risico-inventarisaties uitgevoerd. De inventarisatie wordt gedurende het jaar bijgewerkt. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de meest recente risico-inventarisatie voor een zo actueel mogelijk beeld. Risico's zijn meestal ook niet jaar gebonden. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend. De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van de cijfers per 1 januari 2018.

In 2018 wordt er een Nota Risicomanagement opgesteld en voorgelegd aan de raad, waarin de kaders rond het risicomanagement worden verduidelijkt en geactualiseerd.

Risicoprofiel

Om de risico's van Gemeente Gooise Meren in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart zijn gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn in totaal 71 risico's in beeld gebracht.

De geïnventariseerde risico's zijn in klassen ingedeeld en geplaatst in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft die in het oranje gebied zit, vraagt om aandacht. Een risico dat een risicoscore heeft die in het rode gebied zit vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve of reducerende maatregelen kunnen de kans of het gevolg terugbrengen naar een niveau dat een meer acceptabele waarde heeft.

Financieel

> € 1.000.000	1	3	1		1
€ 500.000 < x < € 1.000.000	2	3	2	4	4
€ 100.000 < x < € 500.000	2	3	5	10	3
€ 10.000 < x < € 100.000	2	7	2	3	2
x < € 10.000					
Geen financiële gevolgen	9				
Kans	1%	10%	25%	50%	75%

In onderstaand overzicht zijn de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de benodigde weerstandscapaciteit. In deze tabel leest u een korte omschrijving van het risico, een beschrijving van het verwachte financiële gevolg en het bijbehorende invloed percentage. Dit percentage geeft aan hoeveel procent dit risico bijdraagt bij het verwachte totale financiële gevolg. Dit zijn de 10 risico's die de grootste verwachte financiële impact hebben.

In de laatste kolom is aangegeven of het risico ten opzichte van de laatste gepresenteerde stand (Jaarstukken 2017) is vervallen, gewijzigd, of nieuw is. De stand van de laatste risico-inventarisatie wordt gebruikt om een zo actueel mogelijk beeld te geven.

Nr.	Risico	Financieel gevolg	Invloed	Wijziging
1	Bouwkosten Onderwijshuisvesting: Aanbestedingen van het werk / te realiseren voorziening onderwijshuisvesting vallen hoger uit.	Budget ontoereikend voor de realisatie van een kwalitatieve huisvestingsvoorziening die voldoet aan wettelijke eisen.	14.42%	+
2	BUIG: Toename last door toegenomen bijstandsvolume, terwijl het Rijk pas later een deel daarvan compenseert.	Er wordt bij ongewijzigd bestandsvolume een financieel tekort verwacht.	6.89%	+
3	Garantie- en vaststellingsovereenkomsten Gooiberg: Eigenaren van woningen op Gooiberg doen bij verkoop van hun woning een beroep op deze overeenkomst met de gemeente.	De gemeente dient per woning het verschil tussen de marktwaarde (onvervuild) en de verkoopprijs bij te passen incl. taxatie en veilingkosten.	5.57%	+
4	Onderhoud: De begroting 2017 heeft onvoldoende middelen om het noodzakelijk groot onderhoud uit te voeren (openbare ruimte).	Budgetoverschrijding	5.54%	+
5	Grondwatervervuiling Chemicaterrein: De gemeente is probleemeigenaar van de verontreiniging en moet deze, voor de verkoop van de ontwikkellocatie, afkopen binnen de kaders van het gebiedsgericht grondwaterbeheer het Gooi.	Budgetoverschrijding	5.40%	+
6	Crailo: De gemeenschappelijke aankoop gaat niet door.	Budgetoverschrijding	4.14%	N
7	WIKRO leiding: Claim van AGV wordt door de rechter toegewezen en de gemeente is aansprakelijk voor verdragingschade.	Verdragingschade	4.14%	+
8	Crailo: De huidige geurcirkel van de manage wordt gehandhaafd, waardoor er minder ontwikkelmogelijkheden zijn.	Verminderde inkomsten	3.57%	N
9	Ontwikkeling Stationsgebied: Definitieve toekenning subsidie voor herontwikkeling fietsenstalling is nog onzeker.	Budgetoverschrijding	3.38%	N
10	De Krijgsman: In een uitvoeringsovereenkomst d.d. eind december 2016 zijn afspraken vastgelegd tussen KNSF en gemeente over de onderdelen en discussiepunten die nog niet waren beslecht. Daarmee zijn de grootste risico's tussen de gemeente en de KNSF/ Krijgsman als contractpartner gemitigeerd. De bestuurlijk besluitvorming over de verschillende dossiers vindt plaats in 2017.	Financiële risico's bij de definitieve ontwerpen/ uitvoering van verschillende dossiers rond De Krijgsman.	3.11%	-

+ = Gestegen, - = Gedaald, N = Nieuw in top -10, O = Ongewijzigd

Ten opzichte van de recente risico-inventarisatie bij de jaarstukken 2017 is de totale financiële impact van de financiële risico's toegenomen van € 32.954.500 naar € 38.357.500. Hieronder volgt een overzicht van de grootste wijzigingen:

- De toename van het totaalbedrag aan financiële risico's wordt voornamelijk veroorzaakt door de start van een aantal nieuwe projecten zoals Crailo.
- Dat de lijst met de top 10 risico's die bijdragen aan de benodigde weerstandscapaciteit veel stijgers kent, komt door het wegvallen van het risico rond de precarioheffing uit de top 10. Dit risico is voor een groot deel afgedekt door hier al meerjarig rekening mee te houden in de begroting.

Risico-simulatie

Op basis van de ingevoerde risico's is een Monte-Carlo risicosimulatie uitgevoerd. Deze simulatie berekend duizenden keren per risico het gevolg maal de kans. De risico-simulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale risicobedrag ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Onderstaande tabel tonen de resultaten van de risico-simulatie.

Zekerheidspercentage	Bedrag
50%	€ 4.690.636
75%	€ 5.701.397
80%	€ 5.979.859
95%	€ 6.323.787
90%	€ 6.793.365
95%	€ 7.576.339

In bovenstaande tabel wordt de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit aangegeven, verbonden aan de mate van betrouwbaarheid van de simulatie. Uit bovenstaande tabel volgt dat met een zekerheid van 90% alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 6.793.365.

Beschikbare weerstandscapaciteit

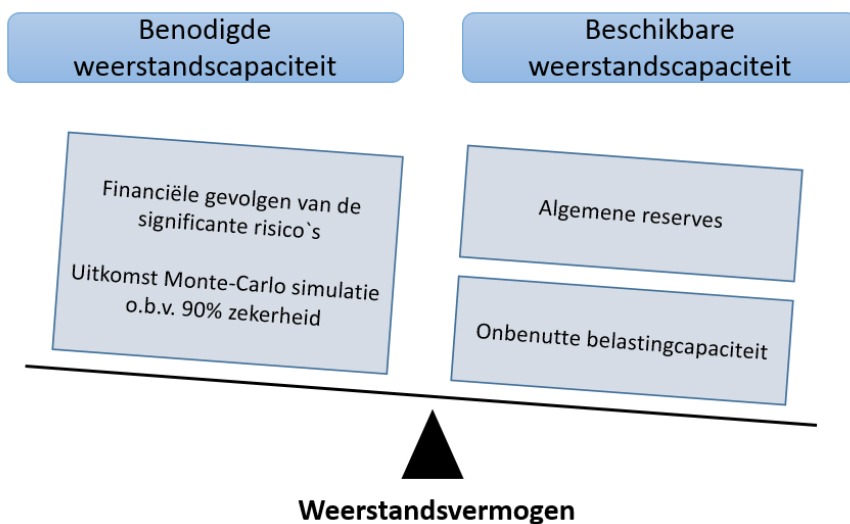
De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Gooise Meren bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. De samenstelling en omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit is in de onderstaande tabel opgenomen.

Binnen de gemeente Gooise Meren is een aantal reserves dat (ten dele) herbestemd kan worden. Het betreft een totaal bedrag van € 39.182.638.

Weerstandscapaciteit	
Algemene reserve per 1 januari 2018	€ 19.284.454
Onbenutte belastingcapaciteit 2018	PM
Stelpost onvoorzien	€ 50.000
Vrij besteedbare bestemmingsreserves	€ 19.848.184
Totale weerstandscapaciteit (vooralsnog excl. onbenutte belastingcapaciteit)	€ 39.182.638

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}^5}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ } 39.182.638}{\text{€ } 6.793.365} = 5,8$$

Tabel: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio. Het ratio van Gooise Meren valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen. Bij de begroting 2017 (4.36) en jaarstukken 2017 (6.6) was de waardering ook uitstekend.

⁵ Exclusief onbenutte belastingcapaciteit

Kengetallen

Verloop van de kengetallen	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
netto schuldquote	59,0%	100,9%	84,1%	88,3%	91,3%	92,4%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	58,8%	100,9%	84,1%	88,3%	91,3%	92,4%
solvabiliteitsratio	28,2%	21,3%	20,6%	20,4%	20,4%	20,9%
structurele exploitatieruimte	4,1%	1,1%	0,5%	0,4%	1,3%	1,6%
grondexploitatie	0,8%	1,9%	1,0%	1,1%	0,1%	0,0%
belastingcapaciteit	97,0%	104,5%	105,7%	105,7%	105,7%	105,7%

Vanuit de stresstest voor 100.000+ gemeenten is voor elk kengetal een indeling gemaakt voor de interpretatie van voor het betreffende kengetal.

Netto Schuldquote

Netto gecorrigeerde schuldquote (= schuldlast ten opzichte van eigen middelen). De netto schuld betreft de totale schuldlast (aangegane leningen).

Categorie A = kleiner dan 90% het minst risicovol, B = 90-130% matig risico en C = groter dan 130% zeer risicovol. Met 84 % valt Gooise Meren onder categorie A.

De begrote baten zijn toegenomen met name door een gestegen uitkering gemeentefonds. Hierdoor verbetert de verhouding tussen de begrote baten en de schuldenlast.

Netto gecorrigeerde schuldquote

Netto gecorrigeerde schuldquote (= schuldlast ten opzichte van eigen middelen). De netto schuld betreft de totale schuldlast (aangegane leningen). De schuldlast verminderd met alle doorgeleende/verstrekte leningen leidt tot een gecorrigeerde netto schuld.

Categorie A = kleiner dan 90% het minst risicovol, B = 90-130% matig risico en C = groter dan 130% zeer risicovol. Met 84 % valt Gooise Meren onder categorie A.

De begrote baten zijn toegenomen met name door een gestegen uitkering gemeentefonds. Hierdoor verbetert de verhouding tussen de begrote baten en de schuldenlast.

Solvabiliteit

Solvabiliteitsratio (= in hoeverre in staat om aan financiële verplichtingen te voldoen).

Categorie A = groter dan 50% het minst risicovol, B = 20-50% matig risico en C = kleiner dan 20% zeer risicovol. Met 21% valt Gooise Meren onder categorie B.

Structurele exploitatieruimte

Structurele exploitatieruimte (= welke structurele ruimte heeft de gemeente om haar eigen lasten te dragen).

Categorie A = groter dan 0% het minst risicovol, B = 0% matig risico en C = kleiner dan 0% zeer risicovol. Met 0,5 % valt Gooise Meren onder categorie A.

De structurele exploitatieruimte is gedaald met name door lager structurele onttrekkingen aan de reserves.

Grondexploitatie risico

Grondexploitatie (= hoe verhoudt de waarde van de grond zich tot de totale (geraamde) baten)

Categorie A = kleiner dan 20% het minst risicovol, B = 20-35% matig risico en C = groter dan 35% zeer risicovol. Met 1,0% valt Gooise Meren onder categorie A.

Doordat de boekwaarde van de niet in exploitatie genomen gronden vanaf 2018 niet worden meegenomen en de gestegen totale baten is dit kengetal gunstiger geworden.

Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit (= hoe verhoudt de belastingdruk zich ten opzichte van het landelijke gemiddelde).

Categorie A = kleiner dan 95% het minst risicovol, B = 95-105% matig risico en C = groter dan 105% zeer risicovol. Met 106,9 % valt Gooise Meren onder categorie C.